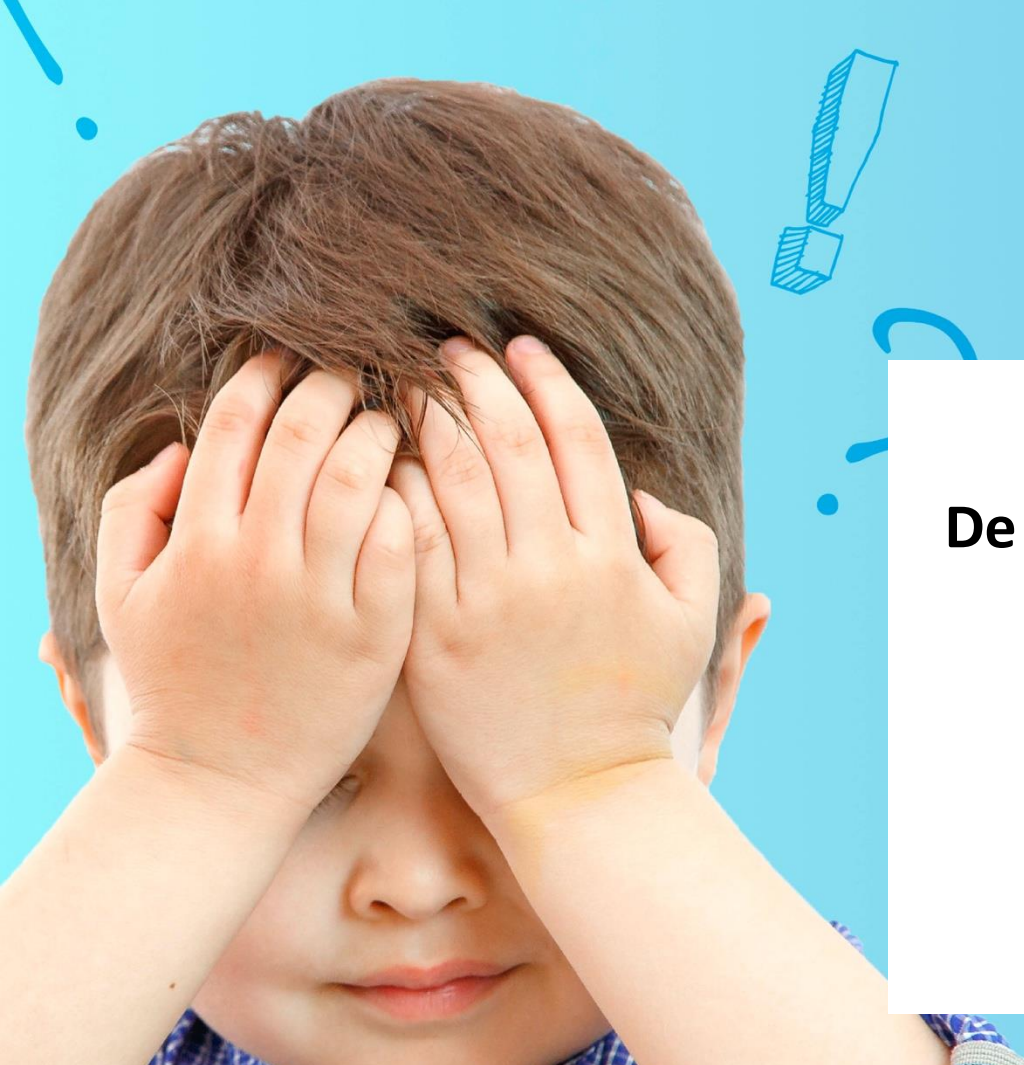

'It is easier to build strong children than to repair broken men' Frederick Douglass (1817-1895)

De meerwaarde van eerder signaleren bij jonge kinderen

prof. dr. Nanda Rommelse
klinisch neuropsycholoog

Universiteit Utrecht, afd ontwikkelingspsychologie

VROEG-congres: Een zorgelijke ontwikkeling – en dan?

3 December 2024 Amersfoort

4 thema's

1. Normale ontwikkeling
2. Normale of zorgelijke ontwikkeling?
3. Het belang van eerder signaleren
4. Praktische handvatten voor eerder signaleren

Normale ontwikkeling

Normale stadia in de motorische ontwikkeling

- 0-3 maanden: Reflexen domineren, hoofd optillen.
- 4-6 maanden: Rollen, ondersteunen op de armen.
- 7-12 maanden: Zitten zonder steun, kruipen, en de eerste stapjes.
- 1-2 jaar: Stabiel lopen, klimmen, en balspelen.
- 3-4 jaar: Traplopen, fietsen en complexe coördinatie.

Normale ontwikkeling

Normale stadia in de taal- en spraakontwikkeling

6 maanden:	Brabbelen, zoals "ba-ba" of "da-da".
12 maanden:	Eerste woorden zoals "mama" of "bal".
24 maanden:	Tweewoordzinnen zoals "papa eten".
36 maanden:	Korte zinnen, woordenschat van ~500 woorden.

Normale ontwikkeling

Normale stadia in de sociale ontwikkeling

- 6 maanden: Glimlacht naar bekende gezichten.
- 12 maanden: Begint te imiteren en toont interesse in anderen.
- 24 maanden: Speelt naast andere kinderen (parallel spel).
- 36 maanden: Kan korte spelletjes doen en eenvoudige regels volgen
- 3-4 jaar: Samen spelen en regels begrijpen

Normale ontwikkeling

Normale stadia in de cognitieve ontwikkeling

- 0-2 jaar: Reflexen → doelgerichte acties → objectpermanentie.
- 2-4 jaar: Symbolisch denken (doen alsof).
Egocentrisme (eigen perspectief staat centraal).

Normale ontwikkeling

Algemene principes

Universele volgorde en tempo van de vroege ontwikkeling

Ontwikkeling verloopt van globaal naar specifiek

Ontwikkeling wordt mogelijk door continue samenspel aanleg - omgeving

De verschillende domeinen zijn met elkaar verbonden

Normale of zorgelijke ontwikkeling?

Motorische ontwikkeling:

- 6 maanden: Geen ondersteuning van hoofd of moeite met omrollen.
- 18 maanden: Niet zelfstandig lopen.

Taal- en spraakontwikkeling:

- 12 maanden: Geen brabbelen of eerste woordjes.
- 2 jaar: Geen tweewoordzinnen of zeer beperkte woordenschat.

Sociaal-emotionele ontwikkeling:

- 6 maanden: Geen glimlachen of beperkte reactie op gezichten.
- 3 jaar: Niet samen spelen of extreme verlegenheid.

Cognitieve ontwikkeling:

- 1-2 jaar: Geen nieuwsgierigheid of interesse in het verkennen van de omgeving.
- 3-4 jaar: Moeite met puzzels of andere eenvoudige probleemoplossende taken.

Normale of zorgelijke ontwikkeling?

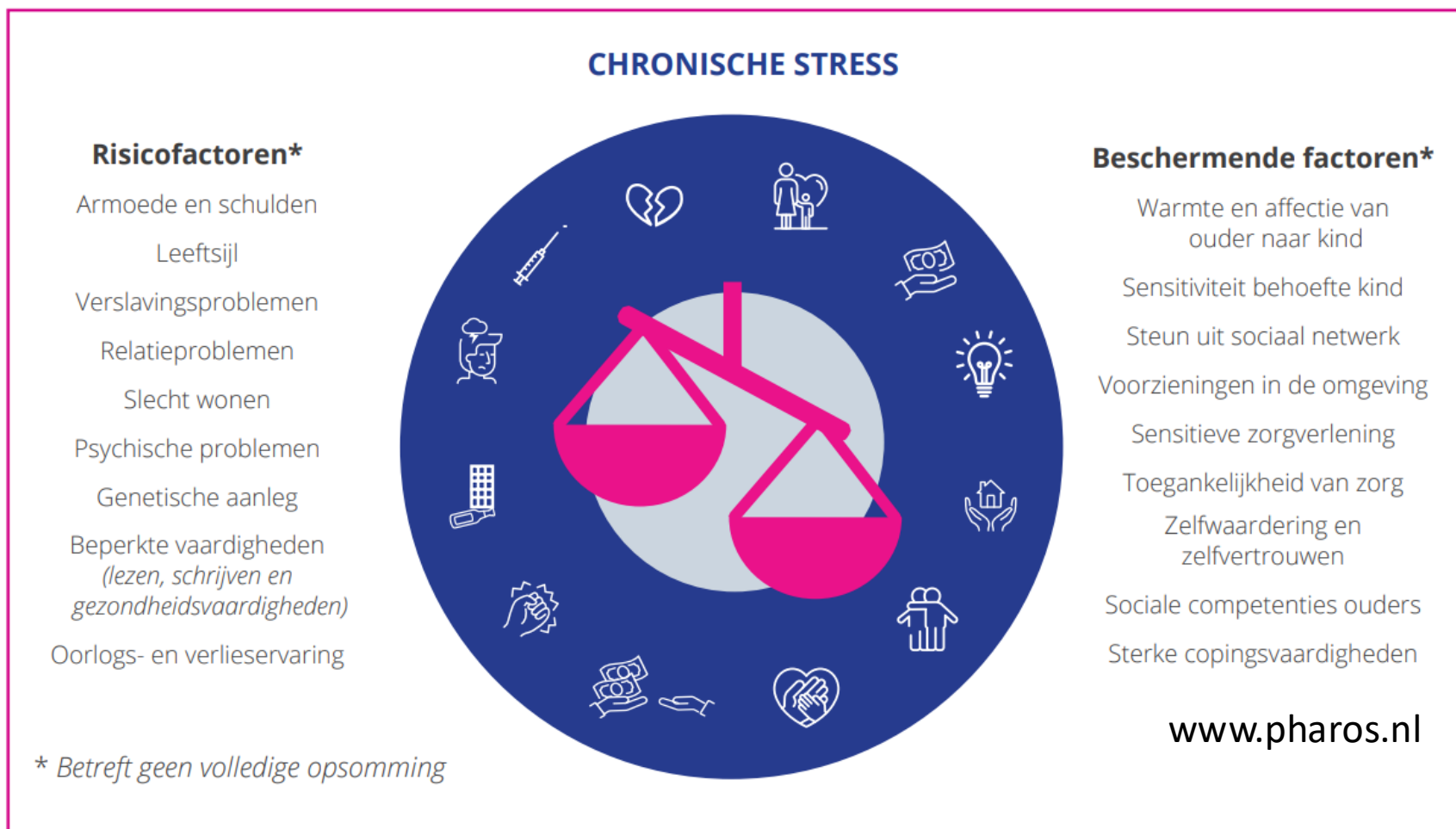
Signalen van een zorgelijke ontwikkeling

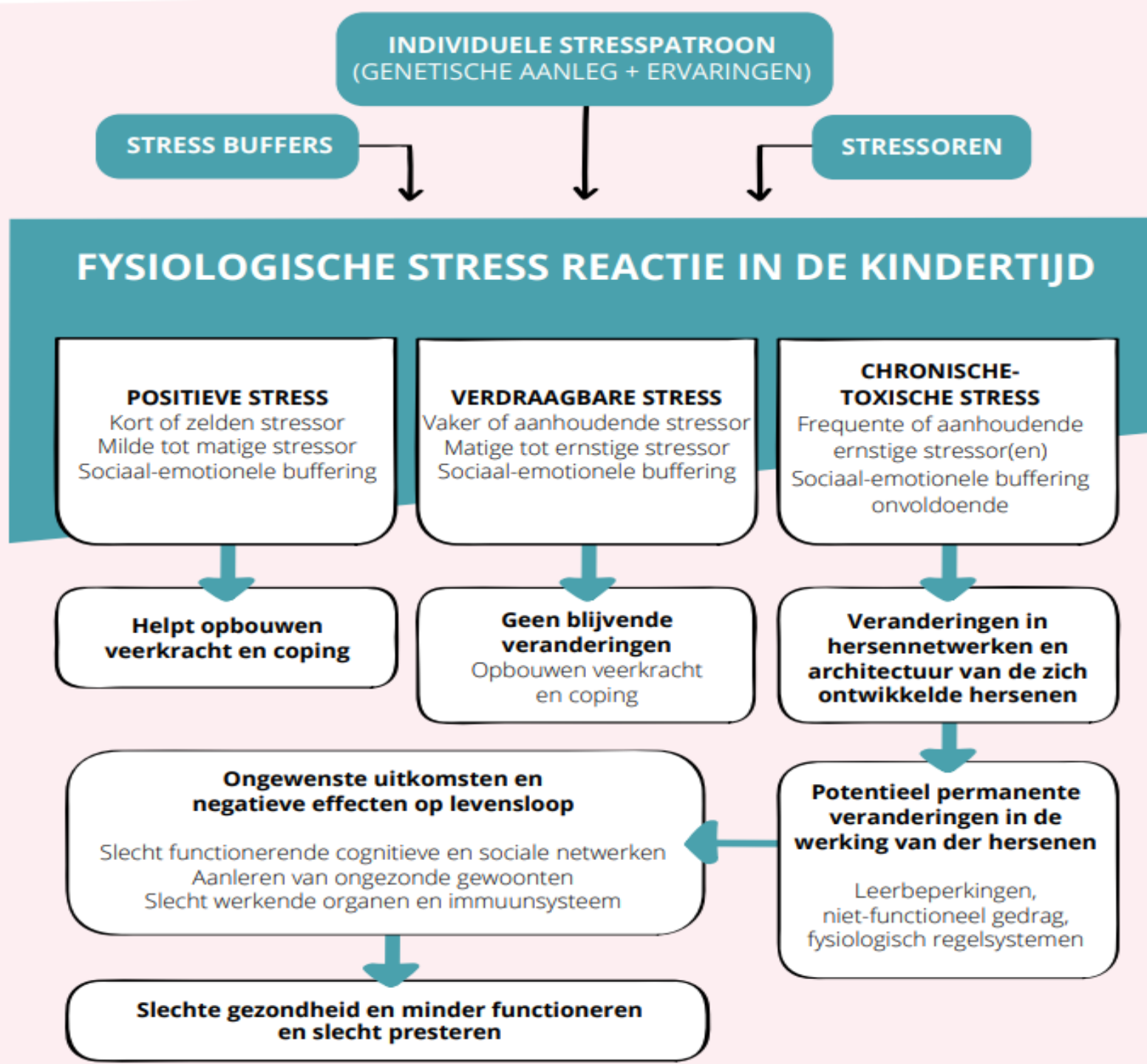
- Vertragingen
- Meerdere ontwikkelingsdomeinen
- Meerdere leeftijden
- 'Anders' dan broertjes/zusjes
- Zorgen van ouders

Normale of zorgelijke ontwikkeling?

Verhoogde kans op een zorgelijke ontwikkeling

Samenspel aanleg – omgeving

<https://www.ncj.nl/wp-content/uploads/media-import/04151a81-ab2f-4258-87f0-59d86052c3a1.pdf>

Het belang van eerder signaleren

- Neuroplasticiteit benutten
- Voorkomen van een sneeuwbaaleffect
- Verbeteren van lange-termijnuitkomsten
- Ondersteunen van ouders
- Kostenbesparing in zorg en onderwijs

Praktische handvatten voor eerder signaleren

Van Wiechenschema

- Doel: Opsporen achterstanden in de ontwikkeling
- Bij: 0-4 jarigen
- Hoe: gestandaardiseerde, periodieke observatie
- Wat: 75 ontwikkelingskenmerken (motoriek, taal, sociaal, cognitief)
- D-score

<https://www.tno.nl/nl/gezond/jeugd-gezondheid/eerste-1000-dagen-kind/wiechenfilmpjes/>

Take-home message

Ontwikkeling is vloeiend:

- Geen scherpe grens tussen normaal en zorgelijk.
- Subtiele signalen vragen om aandacht.

Het jonge brein is flexibel:

- Vroegherkenning benut de gevoeligheid van het brein.
- Problemen kunnen worden verminderd of voorkomen.

Cascade-effect vermijden:

- Vroege problemen kunnen zich uitbreiden naar andere domeinen.
- Tijdig ingrijpen voorkomt bijkomende moeilijkheden.

Praktische tools helpen:

- Het Van Wiechen-schema / D-score bieden gestructureerde ondersteuning.
- Betrek ouders als partners in signalering en interventie.

Samenwerking is cruciaal:

- Professionals en ouders maken samen het verschil.
- Vroegherkenning is een gezamenlijke verantwoordelijkheid